

สารนิเทศทางอาชีวในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาว จริยา จารุรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นล้วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต

ภาควิชาบรรณาธิการศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-982-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017507 15841376

Career Information in Secondary Schools under the
Jurisdiction of the Department of General Education
in Bangkok Metropolis

Miss Jariya Jarurukse

A thesis submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-982-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สารนิเทศทางอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ลังกัดกรรมสามัญศึกษา
ในเขตกรุงเทพมหานคร

Career Information in Secondary Schools
under the Jurisdiction of the Department
of General Education in Bangkok Metropolis

โดย นางสาวจริยา จารุรักษ์

ภาควิชา บรรณาธิการคณิตศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สินสนธิ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นิเทศน์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชราภัย)

คณะกรรมการสอนวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณพิมล กุลบุญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สินสนธิ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยองศรี พัฒนกิจจำรูญ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ กล่อมจิตต์ พลายเวช)

จริยา จารุรักษ์ : สารนิเทศทางอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร (CAREER INFORMATION IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION IN BANGKOK METROPOLIS)
อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ประภาวดี ลิบสันธิ, 314 หน้า. ISBN 974-578-982-8

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจุบัน ของเขตเนื้อหา อาชีพ สาขาวิชาที่ครอบคลุมความทันสมัยของสารนิเทศอาชีพที่จัดเก็บในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งหมดของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพ อันได้แก่ ครุภัณฑ์และเครื่อง械รักษาด้านความปลอดภัย และความต้องการสารนิเทศอาชีพ ในโรงเรียน และศึกษาถึงแหล่งผลิตในด้านวัสดุประลังค์การผลิต รูปแบบ อาชีพ สาขาวิชาที่ผลิตกลุ่มผู้อ่าน การเผยแพร่ และบทบาทต่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า สารนิเทศอาชีพที่จัดเก็บในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในรูปแผ่นพับ/แผ่นปลิว และจลสารมากที่สุด สารนิเทศอาชีพมีเนื้อหาด้านการศึกษาต่อมา กว่า ด้านอาชีพ โดยเป็นการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา สาขาวัสดุคงคาสคร์ แพทยศาสตร์ อนามัย และวิชาที่เกี่ยวกับสุขภาพ วิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ความลึก สำหรับผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพ มีทั้งนั้นว่า สารนิเทศอาชีพที่มีในโรงเรียนจะส่วนใหญ่มีความปลอดภัยระดับปานกลางและมีความต้องการ เพื่อไว้ให้บริการแก่นักเรียนในระดับมาก ส่วนหน่วยงานผู้ผลิต มีวัสดุประลังค์หลักในการผลิตสารนิเทศอาชีพ เพื่อแนะนำ การศึกษาหรือการอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ และผลิตเพื่อผู้อ่านที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นอันดับแรก นิยมผลิตในรูปแผ่นพับ/แผ่นปลิว และจลสารเป็นหลัก เรื่องที่ผลิตอยู่ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์มากที่สุด หน่วยงานผู้ผลิตส่วนใหญ่มีบทบาทในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีพโดยจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพ และการศึกษาต่อมีการขยายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการผลิตสารนิเทศอาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ และเป็นแนวทางแก้ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนในการจัดหาสารนิเทศอาชีพจากแหล่งผลิตต่าง ๆ ให้กับนักเรียน

ภาควิชา บรรณาธิการศาสตร์
สาขาวิชา บรรณาธิการศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนักศึกษา ๑๒๓ ๔๕๖๗
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ๑๒๓ ๔๕๖๗

เอกสารนี้เป็นการนำเสนอเรื่องความรู้ในอาชีวศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
JARIYA JARURUKSA : CAREER INFORMATION IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE
JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION IN BANGKOK METROPOLIS.
THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.PRAPAVADEE SUEBSONTI, Ph.D., 314 pp.
ISBN 974-578-982-8

The objectives of this research are to study the format, scope of careers and subjects shown up in career information in secondary Schools in Bangkok Metropolis. Attitude of personnels who are responsible in career information : guidance teachers and librarian teachers are rated toward the sufficiency and need of career information. In addition, the career information producers are studied in terms of the format, career and subject produced, their audiences, the means of dessemination, as well as the role in career knowledge provision.

The results are that most of the career information collected in Secondary Schools in Bangkok Metropolis are mostly in the forms of brochure/leaflet and pamphlet. Information apparent largely are more education than vocation. Educational information is about higher education in Social science, Medicine, Nursing, Health and related subject, Science, and Engineer. Personnels responsible in career information feel that career information are sufficient at the moderat level, and they various career information in higher level. For the producers, their major production objective is for educational guidance and career training the pupils in secondary school. Brochure/leaflet and pamphlet are preferred format. Major subject produced is in engineering. The produced publications are largely distributed free to schools. Most of the producers have additional role in arranging various career activities such as exhibuition on educational guidance subjects and speech given by experts.

Results from this study are implementable for the career information production organization, as well as for the guidance teachers, and teacher librarians in acquiring career information from various sources.

ภาควิชา บริหารรักษาราชการ
สาขาวิชา บริหารรักษาราชการและสารสนเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ตามมือชี้อ่อนนิสิต ๖๒๗ กรมรังสิต
ตามมือชี้อ้างอิงที่ปรึกษา ๑๒๓๔๕
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างดีอันข้อง
รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สินสนธิ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการ
วิจัยนี้ตลอดมา และด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรพนิมล กุลนฤทธิ์ รองศาสตราจารย์
กล่าวมจท. พลายเวช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประยงค์ศรี พัฒนกิจจำรูญ ที่เคยให้กำลังใจ และให้
คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทุกท่านที่กล่าวมาไว้
ณ ที่นี่

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิ๊ก มารดาที่รักยิ่ง คุณแมงคลาและคุณมยุรี นิมพาลี ซึ่งให้การ
สนับสนุนด้านการเงิน และให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยเสมอมา จนสำเร็จการศึกษา และขอขอบคุณหน่วยงาน
ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้
กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา และขอขอบคุณนักเก็ตวิทยาลัยที่มอบทุนอุดหนุนการวิจัยให้สำหรับการวิจัยครั้งนี้

นางสาวจริยา จากรักษา

เมษายน 2534

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๙
กิตติกรรมประกาศ.....	๑๓
สารนักษาฐาน.....	๑๕
บทที่	
1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
คำนิยามในการวิจัย.....	7
2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ขอบเขตของสารนิเทศอาชีพ.....	10
เนื้อหาของสารนิเทศอาชีพ.....	11
ประเภทของสารนิเทศอาชีพ.....	13
รูปแบบสารนิเทศอาชีพ.....	16
ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ.....	17
หน่วยงานภาครัฐบาล.....	17
องค์กร/สมาคมทางอาชีพ.....	20
หน่วยงานภาคเอกชน.....	21

บทที่

สถานศึกษาทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน.....	22
สำนักพิมพ์.....	22
ศูนย์แนะนำอาชีพ.....	23
คณะกรรมการฝึกอบรมครุภัจลสหกรรม และ ^{กิจกรรม} งานบริการข้อมูลข่าวสารทางอุตสาหกรรม.....	25
การจัดกลุ่มอาชีพ.....	30
แบ่งตามลักษณะอาชีพ.....	31
แบ่งตามสาขาวิชา.....	33
แบ่งตามบุคคลิกภาพ.....	34
ประโยชน์ของสารนิเทศอาชีพ.....	35
การประเมินค่าสารนิเทศอาชีพ.....	36
หลักเกณฑ์การประเมินค่าสารนิเทศอาชีพ.....	37
บทบาทของห้องสมุดต่อการให้บริการสารนิเทศอาชีพ.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารนิเทศอาชีพ.....	49
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
การทดสอบเครื่องมือวิจัย.....	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	58
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ตอนที่ 1 สารนิเทศอาชีพที่จัดเก็บในห้องสมุดโรงเรียน และห้องแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	62
รูปแบบสารนิเทศอาชีพ.....	62
หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ.....	66
เนื้อหาสารนิเทศอาชีพ.....	81
ความทันสมัย.....	97

ตอนที่ 2 ทัศนะของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพ	
ในด้านความพอใจยังและความต้องการสารนิเทศอาชีพ.....	105
สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	105
ความพอใจยังสารนิเทศอาชีพตามทัศนะ	
ของครูแนะแนวและครุบรรณาธิการ.....	108
ความต้องการสารนิเทศอาชีพตามทัศนะ	
ของครูแนะแนวและครุบรรณาธิการ.....	120
เปรียบเทียบทัศนะของครูแนะแนวและ	
ครุบรรณาธิการในด้านความต้องการ	
พอใจยังและความต้องการสารนิเทศอาชีพ.....	130
คุณสมบัติสารนิเทศอาชีพที่ครูแนะแนว	
และครุบรรณาธิการต้องการ.....	146
รูปแบบสารนิเทศอาชีพที่ครูแนะแนวและ	
ครุบรรณาธิการต้องการ.....	149
ตอนที่ 3 ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ลังกัด	
กรรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.....	151
หน่วยงานผู้ตอบแบบสอบถาม.....	152
วัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพของ	
หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศ.....	154
หน่วยงานภาครัฐบาล.....	156
หน่วยงานภาคเอกชน.....	158
รัฐวิสาหกิจ.....	160
สมาคมอาชีพ.....	162
มูลนิธิ.....	164
กลุ่มผู้อ่านเป้าหมาย.....	166
หน่วยงานภาครัฐบาล.....	167

หัวข้อ	หน่วยงานภาคเอกชน.....	168
	รัฐวิสาหกิจ.....	169
	สมาคมอาชีพ.....	170
	มูลนิธิ.....	171
	การเผยแพร่สารนิเทศอาชีพ.....	172
	ข้อมูลเนื้อหาสารนิเทศอาชีพ.....	174
	อาชีพและ/หรือสาขาวิชาที่ผลิต.....	176
	รูปแบบสารนิเทศอาชีพ.....	180
	บทบาทของหน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศ อาชีพต่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีพ.....	182
๕ สรุปผล ภาระรายผล และข้อเสนอแนะ.....	186	
สารนิเทศอาชีพที่จัดเก็บในโรงเรียนมัธยมศึกษา		
	รูปแบบสารนิเทศอาชีพ.....	187
	สถานที่จัดเก็บ.....	187
	เนื้อหาสารนิเทศอาชีพ.....	188
	อาชีพและสาขาวิชาที่นำเสนอด้วย.....	189
	ความทันสมัย.....	191
ทัศนะของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพในด้านความพอเพียง และความต้องการสารนิเทศอาชีพในโรงเรียน.....	193	
	สถานภาพของผู้สอนแบบสอบถาม.....	193
ทัศนะของครุณายணวน์ในด้าน		
	ความพอเพียงและความต้องการสารนิเทศอาชีพ.....	194
ทัศนะของครุณารักษ์ในด้าน		
	ความพอเพียงและความต้องการสารนิเทศอาชีพ.....	196
คุณลักษณะสารนิเทศอาชีพที่ครุณายணวน์ และครุณารักษ์ต้องการ.....	200	

รูปแบบสารนิเทศอาชีพที่ครุณแนะนำ

และครุฑารักษ์ต้องการ..... 202

ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ลังกัด	
กรรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.....	203
วัตถุประสงค์การผลิตสารนิเทศอาชีพ.....	207
กลุ่มผู้อ่านเป้าหมายที่หน่วยงานผู้ผลิต	
สารนิเทศอาชีพคาดหวัง.....	210
การเผยแพร่สารนิเทศอาชีพ.....	212
ขอบเขตเนื้อหาสารนิเทศอาชีพ.....	213
อาชีพและ/หรือสาขาวิชาที่ผลิต.....	213
รูปแบบสารนิเทศอาชีพที่หน่วยงานผลิต.....	218
บทบาทของหน่วยงานผู้ผลิตต่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ	
อาชีพ.....	220
การประยุกต์ผลการวิจัย.....	221
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	227
แนวทางการวิจัยในอนาคต.....	227
รายการอ้างอิง.....	228
ภาคผนวก	
ก. สรุปการแบ่งกลุ่มอาชีพ.....	235
ข. รายชื่อสารนิเทศอาชีพ.....	254
ค. แบบบันทึกข้อมูล.....	287
ง. แบบสอบถามผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพในโรงเรียน.....	291
จ. แบบสอบถามผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียน	
มัธยมศึกษาลังกัดกรรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.....	307
ประวัติผู้เขียน.....	313

สารนัยคุณ

ตารางที่	หน้า
1 รูปแบบสารนิเทศอาชีพ.....	63
2 รูปแบบสารนิเทศอาชีพ จำแนกตามสถานที่จัดเก็บ.....	65
3 หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ และจำนวนสารนิเทศอาชีพที่ผลิต.....	68
4 รูปแบบสารนิเทศอาชีพจำแนกตามหน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศ.....	80
5 เนื้อหาสารนิเทศอาชีพ.....	82
6 ข้อมูลอาชีพที่สารนิเทศอาชีพนำเสนอ.....	86
7 ข้อมูลการศึกษาที่สารนิเทศอาชีพนำเสนอ.....	93
8 ข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่สารนิเทศอาชีพนำเสนอ.....	97
9 ปัจมิณ จำแนกตามรูปแบบสารนิเทศอาชีพ.....	99
10 การปรับปรุงการพิมพ์ จำแนกตามปัจมิณ.....	103
11 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม.....	105
12 ประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงาน.....	106
13 การศึกษาสูงสุดของผู้ปฏิบัติงาน.....	107
14 จำนวนผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพ ในโรงเรียน.....	108
15 ความพอดีของสารนิเทศอาชีพตามทักษะของครุ性命ava และครุบรรณาธิการ.....	113
16 ความต้องการสารนิเทศอาชีพตามทักษะของครุ性命ava และครุบรรณาธิการ.....	124
17 เปรียบเทียบทักษะของครุ性命ava ในเรื่องความพอดีและความต้องการ สารนิเทศอาชีพ.....	132
18 เปรียบเทียบทักษะของครุบรรณาธิการในเรื่องความพอดี และความต้องการ สารนิเทศอาชีพ.....	141
19 คุณสมบัติสารนิเทศอาชีพที่ครุ性命ava และครุบรรณาธิการต้องการ.....	148
20 รูปแบบสารนิเทศอาชีพที่ครุ性命ava และครุบรรณาธิการต้องการ.....	150
21 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทหน่วยงาน.....	153

ตารางที่

22	วัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพของหน่วยงานผู้ผลิต.....	155
23	วัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพของผู้ผลิตภาครัฐบาล.....	157
24	วัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพของผู้ผลิตภาคเอกชน.....	159
25	วัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ.....	161
26	วัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพของสมาคมอาชีพ.....	163
27	วัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพของมูลนิธิ.....	165
28	กลุ่มผู้อ่านสารนิเทศอาชีพของหน่วยงานผู้ผลิตประเภทต่าง ๆ.....	166
29	กลุ่มผู้อ่านสารนิเทศอาชีพที่หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศภาครัฐบาลคาดหวัง.....	167
30	กลุ่มผู้อ่านสารนิเทศอาชีพที่หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศภาคเอกชนคาดหวัง.....	168
31	กลุ่มผู้อ่านสารนิเทศอาชีพที่หน่วยงานผู้ผลิตรัฐวิสาหกิจคาดหวัง.....	169
32	กลุ่มผู้อ่านสารนิเทศอาชีพที่สมาคมอาชีพคาดหวัง.....	170
33	กลุ่มผู้อ่านสารนิเทศอาชีพที่มูลนิธิคาดหวัง.....	171
34	การเผยแพร่สารนิเทศอาชีพจำแนกตามหน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศ.....	173
35	ขอบเขตเนื้อหาสารนิเทศอาชีพ จำแนกตามหน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศ.....	175
36	สาขาอาชีพจำแนกตามประเภทหน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ.....	178
37	รูปแบบสารนิเทศอาชีพจำแนกตามประเภทหน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ.....	181
38	การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีพจำแนกตามประเภทหน่วยงานผู้ผลิต ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ.....	183
39	กิจกรรมที่หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพจัดเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีพ.....	185
40	สรุปเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพของหน่วยงานผู้ผลิต ประเภทต่าง ๆ.....	208
41	กลุ่มผู้อ่านสารนิเทศอาชีพจำแนกตามหน่วยงานผู้ผลิต.....	211
42	สรุปเปรียบเทียบสารนิเทศอาชีพที่มีในโรงเรียน ที่ครุแทและครุภารกษ์ ต้องการและที่หน่วยงานผลิต.....	215
43	เปรียบเทียบรูปแบบสารนิเทศอาชีพที่พบในโรงเรียนกับความต้องการ ของ ครุแทและครุภารกษ์ และรูปแบบที่หน่วยงานผลิต.....	219